

Til Stortingets energi- og miljøkomite

7. april 2026

Høring – Representantforslag om å slå ned på grov miljøkriminalitet

Konkret om representantforslaget:

Offshore Norge støtter målsettingen om å styrke myndighetenes samlede innsats mot alvorlig miljøkriminalitet.

Samtidig mener Offshore Norge at representantforslaget samlet sett legger opp til en betydelig endring i virkemiddelbruken innen miljøretten. Flere av forslagene innebærer en dreining i retning av mer regelbasert og straffedrevet håndheving, på bekostning av den risikobaserte og forvaltningsstyrte tilnærmingen som hittil har ligget til grunn for forurensningsloven og petroleumstilsynsregimet.

Forurensningsloven bygger på et system hvor forurensningsfarlig virksomhet kan tillates basert på en helhetlig vurdering av miljøpåvirkning, teknologiske løsninger, risiko og samfunnsnytte. Systematikken i regelverket tar høyde for at avvik kan forekomme fra f.eks. virksomhetstillatelser. I slike tilfeller har den ansvarlige klare forpliktelser til blant annet å forhindre at forurensning inntreffer, samt å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den. Mangelfull oppfyllelse av denne tiltaksplikten skal i hovedsak håndteres gjennom administrative virkemidler som pålegg, retting og forbedring. Overtredelsesgebyr ble også innført som nytt administrativt virkemiddel i forurensningsloven så sent som i september 2023 nettopp for å være et effektivt sanksjonsmiddel overfor overtredelser som ikke er av en slik alvorlighet at de hører hjemme i straffesporet. Straff er ment å være et subsidiært virkemiddel, forbeholdt de mest alvorlige overtredelsene.

Forslagene om å senke terskelen for anmeldelse generelt, og om at tilsynsmyndighetene skal anmelde alle lovbrudd og alle utslipp i strid med tillatelse som standard praksis, reiser etter Offshore Norges vurdering prinsipielle spørsmål. En slik praksis vil redusere rommet for faglig skjønnsutøvelse, utfordre proporsjonalitetsprinsippet og kunne svekke tillatelsessystemets funksjon. Det vil dessuten innebære en urealistisk og helt u hensiktsmessig arbeidsbyrde for påtalemyndigheten. Forslaget er etter vår oppfatning i strid med Stortingets forutsetninger for å innføre overtredelsesgebyr i forurensningsloven som nevnt over. Ved å flytte fokus og ressurser bort fra de mest alvorlige sakene bidrar dette også i realiteten til å undergrave selve formålet med forslaget som er å bekjempe grov miljøkriminalitet.

Forslagstiller ber regjeringen «sørge for at Miljødirektoratet ber operatører for petroleumslisenser avslutte produksjonen i perioder hvor operatøren ikke kan operere innenfor norsk lov». Det er uklart hva forslagsstiller mener med "innenfor norsk lov", men det er viktig å påpeke at petroleumsnæringen opererer i henhold til norsk lov og forholder seg til virksomhetstillatelsene som til enhver tid til er gitt. En ny regel om automatisk produksjonsstans uten konkret skjønnsmessig vurdering vil etter Offshore Norges syn innebære uforholdsmessige inngrep med konsekvenser for energiforsyning, samfunnsøkonomi og tredjepartsrettigheter, og reiser en rekke spørsmål knyttet til forutsigbarhet og forholdsmessighet.

Offshore Norge vil understreke betydningen av et tydelig skille mellom forvaltningens rolle som tilsyns- og tillatelsesmyndighet og påtalemyndighetens rolle. En effektiv bekjempelse av alvorlig

miljøkriminalitet forutsetter målretting, prioritering og klare kriterier for når straff skal benyttes, samtidig som tillit, åpenhet og læring ivaretas.

Offshore Norge støtter behovet for en styrket innsats mot grov miljøkriminalitet, og mener dette bør skje innenfor rammene av det etablerte tillatelses- og tilsynssystemet. Tiltak bør bidra til bedre etterlevelse og kontinuerlig forbedring, samtidig som straff forbeholdes de mest alvorlige overtredelsene.

Konkret om petroleumsnæringens miljøinnsats og forbedringer over tid

Norsk petroleumsindustri har en klar ambisjon: Vi skal være verdensledende innen miljø. Da må vi stadig forbedre oss. Detaljert rapportering av utslipp er helt nødvendig for å kunne måle utviklingen og graden av måloppnåelse. Offshore Norge publiserer hvert år en rapport som gir detaljert oversikt over alle utslipp fra petroleumsindustrien.

Nullutslippsmålet for olje- og miljøfarlige stoffer til sjø fra petroleumsvirksomheten ble etablert i St.meld.nr. 58 (1996-1997) og har senere blitt utdypet og operasjonalisert i flere stortingsmeldinger. Målet omfatter utslipp av olje og naturlig forekommende stoffer i produsert vann, inkludert radioaktive stoffer, samt tilsatte kjemikalier som kan føre til miljøskade.

Målet for nullutslippsarbeidet for tilsatte kjemikalier ble nådd allerede i 2006, men industrien arbeider kontinuerlig og systematisk med å substituere kjemikalier for å redusere risikoen.

Det har hele tiden vært klart at en bokstavelig tolkning av målet for alle typer utslipp ikke nødvendigvis er miljømessig optimalt. Minimering av utslippene kan også være tilstrekkelig.

Nullutslippsarbeidet startet som et samarbeid mellom industrien og myndighetene i 1998. Det har medført mer enn 95 prosent reduksjon av de mest miljøfarlige kjemikaliene. Arbeidet er forankret i en risikobasert tilnærming, hvor tiltak prioriteres der det er mest miljøeffektivt og samtidig gir en fornuftig balanse mellom kost og nytte. I hovedsak har dette blitt gjennomført ved å gjennomføre ingen utslipp eller minimering av utslipp av de ulike kategoriene. Her har substitusjonsplikten vært et viktig verktøy. Operatørene oppfordrer og pålegger leverandørene av kjemikalier til å utvikle produkter med et mindre miljøavtrykk, det vil si å bli kategorisert i en bedre miljø(farge)klasse hos Miljødirektoratet.

Offshore Norge representerer næringer som er aktive bidragsytere til å bygge kunnskap om miljøverdier og potensielle miljøskadelige effekter av aktivitet fra virksomheten på norsk sokkel.

Miljøovervåking av havbunnen har vært gjennomført siden 70-tallet, inkludert overvåking av vannsøyle de senere år. Det finnes lange, unike dataserier, og konklusjonen fra det omfattende programmet er at utslipp fra boreaktivitet kun har begrenset påvirkning nær der utslippet skjer.

Olje- og gassnæringen har over tid jobbet spesielt med forebygging av utilsiktede utslipp. Dette inkluderer tekniske barrierer, forbedrede styringssystemer, bedre vedlikehold, opplæring og systematisk læring fra hendelser. Selv om hendelser fortsatt forekommer, har arbeidet bidratt til færre og mindre alvorlige utslipp over tid, og til raskere håndtering når avvik oppstår.

Samlet sett viser utviklingen at miljøforbedringene i petroleumsnæringen i stor grad er et resultat av praktisk gjennomføring av krav i tillatelser, kombinert med risikobasert oppfølging, teknologisk utvikling og kontinuerlig forbedringsarbeid i virksomhetene.

Avsluttende merknad

Offshore Norge støtter behovet for en styrket innsats mot grov miljøkriminalitet, men mener dette bør skje innenfor de allerede etablerte regulatoriske rammene. Erfaringene fra petroleumsvirksomheten viser at målrettede krav, risikobasert oppfølging og kontinuerlig forbedring gir konkrete miljøresultater. Eventuelle endringer i håndhevingsregimet bør derfor utredes grundig, med sikte på å ivareta både miljøhensyn, rettsikkerhet og forutsigbare rammevilkår.